

333483 - چگونه ممکن است کودکان از دنیا رفته نزد ابراهیم - علیه السلام - باشند و در عین حال احساس کنند کسی به زیارت قبرشان آمده است؟

سوال

هنگام زیارت قبر کودکی که از دنیا رفته او احساس می‌کند که به زیارتش آمده‌ایم و صدای ما را می‌شنود، حال آن‌که ما می‌دانیم روح او در کوهی در بهشت و تحت سرپرستی ابراهیم علیه الصلاة والسلام است؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

ثابت است که کودک مسلمان هرگاه از دنیا برود در باغی نزد ابراهیم - علیه السلام - خواهد بود.

از سَمُرَه بن جُنْدُب - رضی الله عنه - روایت است که گفت: «رسول الله - صلی الله علیه وسلم - بسیار به اصحابشان می‌گفت: «آیا کسی از شما رؤیایی دیده است؟» پس هر کس که الله می‌خواست هرچه را می‌خواست تعریف می‌کرد، تا این‌که یک روز صبح فرمود: «امشب دو شخص به نزد من آمدند و مرا فرستادند...» «پس به من گفتند: راه بیفت، پس به راه افتادم و به باغی بسیار سبز رفتیم که همه رنگ‌های بهار (یعنی همه گل‌های بهار) در آن بود و در وسط باغ مردی قد بلند بود که از بلندی‌اش سر او را نمی‌دیدم و دور و بر آن مرد کودکانی بسیار بود که به اندازه آنان هرگز ندیده بودم. گفتم: این کیست؟ آنان کیستند؟ پس به من گفتند: راه بیفت! راه بیفت!...» «گفتم: امشب چیزهایی شگفت‌آور دیده‌ام. آن‌چه دیدم چه بود؟ گفتند: تو را [از آن‌چه دیدی] آگاه خواهیم ساخت...» «اما آن مرد قد بلند که در باغ دیدی ابراهیم صلی الله علیه وسلم است، و اما کودکانی که بر گرد او بودند، هر کودکی است که بر فطرت از دنیا رفته باشد» پس برخی از مسلمانان گفتند: ای رسول الله، و کودکان مشرکان؟ رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: و [همچنین] کودکان مشرکان».

به روایت بخاری (۷۰۴۷).

ثانیا:

اما این‌که مردگان صدای زندگان را می‌شنوند و این‌که آیا هنگامی که زندگان به زیارت قبرشان می‌روند این را احساس می‌کنند یا خیر؟ مسئله‌ای است که اهل علم درباره‌اش اختلاف دارند و پیش‌تر در پاسخ به سؤال شماره (111939) بیان کردیم که گروهی از اهل علم ادله‌ای که دال بر این است که مرده از زیارت زندگان آگاه می‌شود را صحیح می‌دانند.

اما در هر صورت، تعمق در این مسائل و جستجوی این که آن ها چگونه مطلع می شوند و چگونه احساس می کنند و مانند این مسائل کار درستی نیست؛ زیرا همه این ها مربوط به عالم برزخ است که هیچ راهی برای شناخت جزئیات آن وجود ندارد مگر از طریق خبر صادق یعنی قرآن و سنت صحیح.

اما با این حال می توان گفت: کودکان مسلمان اگرچه روحشان نزد ابراهیم - علیه السلام - است اما این روح با بدن در ارتباط است و همین طور ارواح شهدا و دیگر مردگان، زیرا روح دارای نوعی ارتباط با بدن است.

شیخ الاسلام ابن تیمیه - رحمه الله - می گوید: «ارواح مؤمنان اگرچه در بهشت است اما ان شاء الله تعالی نوعی ارتباط با بدن دارد بدون آن که [این ارتباط نیازمند] زمانی طولانی باشد، چنان که ملائکه در یک چشم به هم زدن نازل می شوند.

مالک - رحمه الله - می گوید: به من گفته شده که روح آزاد است، هر جا که بخواهد می رود.

برای همین است که روایت شده ارواح در کنار قبرها هستند و روایت شده که در بهشت هستند و همه حق است.

و در صحاح آمده است که روح پس از مرگ باز می گردد و مورد پرسش قرار می گیرد و سپس بازگردانده می شود که بدون شک با بدن در ارتباط خواهد بود. والله اعلم...».

(مختصر الفتاوی المصرية: ۱۹۰).

والله اعلم